

TIMOTEUS

- *Bibelundervisning i Kristkirken i Bergen*

BLI KJENT MED TIMOTEUS (1)

Når vi høsten 2021 starter med bibelundervisning i Kristkirken, har vi valgt navnet «Timoteus» på undervisningsopplegget. (Navnet uttales slik: Timotéus). Dette gjorde vi fordi det er mye god lærdom å hente rundt den bibelske personen Timoteus. - *Og for å få frem viktige sider ved det vi ønsker å oppnå med opplegget, vil vi derfor innledningsvis bruke litt tid til å gjøre oss kjent med personen Timoteus.*

Kilden for vår kunnskap om Timoteus er hovedsakelig Bibelen, men han er også omtalt hos kirkefedrene (apostlenes etterfølgere). Timoteus er nevnt i flere av Paulus sine brev. Brevene står imidlertid ikke i kronologisk rekkefølge i NT. De er ordnet etter lengde og teologisk innhold. Romerbrevet kommer først fordi det i oldkirken ble sett på som det som best sammenfatter Paulus' teologi. Skal vi få kronologisk fremstilling av relasjonen mellom Paulus og Timoteus, må vi vende oss til Apostlenes gjerninger som er skrevet av en annen som fulgte Paulus på hans reiser, nemlig Lukas. Dermed kjenner også Lukas og Timoteus hverandre svært godt.

Lære og liv

NB! Det er veldig viktig at vi gir akt på alt dette, for Timoteus har fulgt Paulus i lære og liv (2. Tim. 3,10). Det innebar både tro, kjærlighet, utholdenhet, forfølgelser og lidelser. Ønsket med undervisningen i «Timoteus» er at vi skal forstå enda mer hva det er å leve som kristne i lære og liv. Er vi klare?

Apostlenes gjerninger

Paulus kaller Timoteus sitt «ektefødte barn i troen» (1. Tim 1,2). Hva betyr det? Da Paulus møtte Timoteus i byen Lystra sør i det som i dag er Tyrkia på sin andre misjonsreise (Apg. 16), møter han Timoteus som «disippel», altså disippel av Jesus. Timoteus er tredjegenasjons kristen (2. Tim. 1,5), sønn av Evnike og barnebarnet til Lois. Kan det tenkes at disse kvinnene tilhørte dem som hørte evangeliet om Jesus på pinsedagen (Apg. 2) eller tiden like etter og som flyktet fra Jerusalem etter Stefanus' martyrium (Apg. 8)? Det er ikke usannsynlig. Dermed hører de til urkirkens Jesustroende jøder (jødekristne) og ble altså frelst før Paulus. Timoteus har selvsagt som jødisk gutt lært Det gamle testamentets skrifter (TaNaK = Torah (Mosebøkene) + Neviim (Profetene) + Ketuvim (Skriftene)), og mormoren og moren har lært ham om Jesus ut fra disse skriftene! Kanskje har mor og mormor også

møtt Jesus før hans død. Faren til Timoteus er imidlertid greker, men sannsynligvis også Jesus-troende – altså konvertitt.

Timoteus var altså godt kjent med TaNaK – alt i det vi kaller «Det gamle testamentet», alt fra Første Mosebok til profeten Malaki. Gjennom «Timoteus»-undervisningen skal også vi bli det.

Når Paulus kaller Timoteus «Mitt ektefødte barn», betyr det derfor ikke at Paulus har ledet Timoteus til kristen tro, heller ikke døpt ham. Men det sier noe om hvordan forholdet er mellom disse to. Paulus, som apostel, har fostret Timoteus åndelig, slik at Timoteus kan etterfølge Paulus når han legger ned sin tjeneste – som martyr. Da har Paulus fullført sin gjerning, og noen må følge opp (2. Tim. 4). Deretter blir det Timoteus som må fullføre sitt løp, men i mellomtiden må han gi den apostoliske læren videre til andre (2. Tim. 2). Stafettpinnen må leveres fra generasjon til generasjon. Og også til nye mennesker som kan ta misjonsoppdraget til nye steder.

Paulus og Timoteus reiste fra by til by og «overleverte de forskriftene som apostlene og de eldste i Jerusalem hadde vedtatt» (Apg. 16,4, jfr. kap. 15). «Slik ble menighetene styrket i troen og vokste i tall for hver dag.» Timoteus fikk være med på noe stort helt fra begynnelsen.

«Vi»

I brevene skriver Paulus ofte «vi». Da omtaler han som regel seg selv, Silas og Timoteus – og Lukas. Barnabas og Markus som hadde vært med på Paulus' første misjonsreise, er ikke med på den andre på grunn av uenighet. Men siden ser vi at de finner sammen igjen.

Til Europa

Så blir Paulus gjennom et syn kalt til Makedonia. Der begynner Paulus' misjonsvirksomhet i Europa. Lukas skriver: «Vi skjønte at Gud hadde kalt oss til å forkynne evangeliet der.» Timoteus er med! Siden får han være med på mye, men han er av og til på «utsiden», slik som da Paulus og Silas blir satt i fengsel. Timoteus er fortsatt bare en ung mann, og de verste prøvelsene må vente. Men for hver ny opplevelse, inkludert forfølgelse, blir han sterkere og mer moden. Han er der når Paulus forkynner i Tessalonika (kap. 17). Det blir opptøyer slik at de må dra til Berøa. Men også der blir det etter hvert bråk. Paulus må dra, men Silas og Timoteus blir tilbake for å ta seg av de nyfrelste. Slik vokser Timoteus inn i tjenesten. Den unge disippelen lærer også en viktig lekse om at budskapet om Jesus og kristen tro ikke bare skaper glede, men også fører til motstand og forfølgelse.

Når Timoteus sammen med Silas blir tilbake i Berøa, får han nytte av det han lærte som ung, nemlig det at han kjente Skriftene. Nå måtte han selv formidle Bibelens budskap videre.

Da Silas og Timoteus igjen sluttet seg til Paulus (18,5), fikk de på nytt erfare hvor overgitt Paulus var som misjonær. Først gikk han til jødene, så til hedningene/folkeslagene (gresk: *etnoi*)/ hebraisk: *gojjim*).

En tredje misjonsreise

Paulus med følge starter på enda en misjonsreise (kap. 18,23ff). Så fortelles det om et av kristendommens nye sentre, nemlig Efesos ved kysten i Lilleasia. Jøden Apollos, opprinnelig fra Alexandria i Egypt kom dit og forkynte om Jesus. Igjen understrekes den grundige kunnskapen i TaNaK. Det var ut fra GT han forkynte Jesus Messias (gresk: *Christós*). Dette er kjempeviktig å få med seg. Mens vi hedningekristne i vår tid blir kjent med Jesus gjennom NT for så å se etter i GT hvor det står om ham, gikk og går fortsatt Jesustroende jøder den andre veien. Hvis den Jesus Kirken forkynner, ikke er Ham de finner i TaNaK, så er han ikke Messias. Men om det er den samme, ja da ... !

Så kommer også Paulus og hans følge til Efesos. Selv om de skriftlærde Priskilla, Akvilas og Apollos har vært der, gjenstår det fortsatt viktig undervisning og kristen erfaring.

Lukas forteller så at Paulus har med seg et stort følge til Makedonia (20,4). Blant dem er Timoteus. Et stort misjonærteam, altså.

Da Paulus igjen kommer til Efesos og møter menighetens ledere (hyrder - pastorer, tilsynsmenn- biskoper - og eldste - presbytere), er Timoteus der. Han får høre litt av en alvorspreken av Paulus som ender med et bønnemøte på kne (20,13ff). Paulus forteller at hans egen tjeneste snart er slutt. Nå er det disse som har ansvar for menigheten. De må vokte menigheten mot vranglære, formaner han.

Timoteus blir biskop

Paulus lot Timoteus bli igjen i Efesos da han dro til Makedonia (1. Tim. 1,3). Hvorfor? Jo, nemlig for å forby enkelte å komme med en annen lære! Det er litt av en oppgave Timoteus settes til! Da er det godt at han har fått grundig opplæring i Skriftene og fått følge Paulus over lang tid. Nå er Timoteus blitt så moden at han kan ha ansvar for lære og liv selv. Han blir biskop - tilsynsmann!

Derfra drar Paulus og hans følge til Jerusalem. I de siste kapitlene i Apostlenes gjerninger hører vi ikke mer om Timoteus. Men at Paulus og Timoteus på en eller annen måte har pleiet kontakten, forstår vi av brevene Paulus skrev til Timoteus. Det andre brevet er skrevet fra Rom, ikke lenge før Paulus ble martyrt (år 64). Timoteus hadde fulgt Paulus, som en sønn følger sin far. Nå er Timoteus så moden at han kan være biskop og bli som en far for sine «sønner». Men Timoteus måtte også lære at det å være Jesu disippel kan innebære det samme som den store Mesteren først erfarte og Timoteus' personlige mester siden skulle oppleve; martyriet. I år 97 (sannsynligvis) led Timoteus selv martyrdøden i Efesos. Han hadde vært et vitne (gresk: *martys*) hele sitt liv, og nå ble hans vitnesbyrd (gresk: *martyrion*) beseglet med hans blod. Slik levde han opp til sitt navn som betyr «ære» - gresk *timéo*) + Gud (gresk: *Theós*). Men da Timoteus' liv var slutt, var nye disipler klare til å ta over.

Stig Magne Heitmann